LIBRIS We know books

SILVAN THEODORESCU

MARII DUHOVNICI. CĂLĂUZELE SPIRITUALE ALE ROMÂNILOR

Docu-drame și mituri istorice, însoțite de consemnări din presă și din arhivele bibliotecilor despre părintele Cleopa, Arsenie Boca, Dumitru Stăniloae, Constantin Galeriu, Iustin Marchiș și alte figuri marcante ale ortodoxiei române.

EDITURA NEVERLAND

LIBRIS We know books

SUMAR

Arta de a vorbi cu oamenii și de a le domoli zbuciumul sufletesc: spovedanie, căință, tămăduire 7

Chemarea duhovnicească și îngerescul chip al schivniciei: Daniil Sihastrul (începutul secolului al XV-lea – 1496), confesorul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare 13

Protosinghelul Nicodim Mândiță (1889-1975) și „samizdat"-ul religios de o anvergură incredibilă al unui om cu doar cinci clase primare 34

Părintele Paisie Olaru (1897-1990), cuviosul de la Sihăstria și mentorul părintelui Cleopa 39

Eruditul Dumitru Stăniloae (1903–1993), zămislitorul cu har al Filocaliei 43

Părintele Arsenie Boca (1910-1989) și mișcarea de reînviere duhovnicească de la Sâmbăta de Sus. Un repertoar unic al minunilor și prorocirilor 50

„Mânca-v-ar Raiul să vă mănânce!": Arhimandritul Cleopa Ilie (1912-1998) și „pravila de chilie" 102

Părintele Adrian Făgețeanu (1912-2011): la 91 de ani se retrage la schit 107

Părintele Sofian Boghiu (1912-2002), păstorul și iconarul de suflete de la Antim 115

Părintele Ilarion Argatu (1913-1999), exorcistul de la Cernica 120

Părintele Arsenie Papacioc (1914-2011), duhovnicul „veseliei" de la Techirghiol 125

LIBRIS.ro books

Părintele Petroniu Tănase (1914-2011), solul ortodoxiei române la Muntele Athos 131

Arhimandritul Paulin Lecca (1914-1996), căutător al iubirii întru Hristos 133

Părintele Constantin Galeriu (1918-2003) și „aurul duhovnicesc" 136

Părintele Iustin Pârvu (1919-2013) spovedea de la Utrenie până la Vecernie 165

ÎPS Bartolomeu Anania (1921-2011), prelatul scriitor 168

Părintele Teofil Părăian (1929-2009), duhovnicul orb de la Mănăstirea Brâncoveanu 175

Arhimandritul Ioanichie Bălan (1930-2007), părintele Patericului românesc 178

Ieromonahul Iustin Marchiș (1951), ctitorul de la Stavropoleos ... 184

Rânduiala tainei spovedaniei 189

Bibliografie confesională 197

LIBRIS | We know

Arta de a vorbi cu oamenii și de a le domoli zbuciumul sufletesc: spovedanie, căință, tămăduire

Protosinghelul Nicodim Mândiță (1889-1975), părintele Dumitru Stăniloae (1903–1993), părintele Arsenie Boca (1910-1989), arhimandritul Cleopa Ilie (1912-1998), părintele Adrian Făgețeanu (1912-2011), părintele Sofian Boghiu (1912-2002), părintele Ilarion Argatu (1913-1999), părintele Arsenie Papacioc (1914-2011), părintele Constantin Galeriu (1918-2003), părintele Teofil Părăian (1929-2009) sau ieromonahul Iustin Marchiș (1951), alături de alți cuvioși părinți ai Bisericii Ortodoxe Române, au știut să deschidă sufletele oamenilor, să le asculte frământările și să le aducă liniștea în lumina credinței.

„Dumnezeu lucrează prin oameni pentru oameni. Destul de rar săvârșește în mod direct, nemijlocit, diferite minuni. Exceptând desigur minuni cum e cea a firului de iarbă sau minunea existenței neîntrerupte și perfecte a Soarelui ca sursă de viață pentru miliarde de oameni! Iar în Biserică lucrează prin preoți. Așa a decis El. Putem să negăm această decizie. Libertatea ne este absolută! Dar se cade să ne asumăm și riscurile de rigoare! Nu avem niciun drept să ne iertăm singuri, să ne iertăm automat pe noi înșine. Mai întâi pentru că absolut orice greșeală, fie ea cât de mică, îi rănește și pe cei de lângă mine. Deci am nevoie și de iertarea lor! Și doar Hristos mă poate ierta în numele tuturor. Apoi pentru simplu fapt că – vrem sau ba, știm sau nu – totuși suntem creați de Dumnezeu. Nu doar că orice greșeală Îl rănește și pe Dumnezeu; Îl întristează și Îl alungă de lângă noi, dar are un drept veșnic asupra noastră. Și nu are rost să ignorăm acest fapt! Ne putem minți un timp, ne «iertăm» singuri o perioadă. Adică până la moarte.

LIBRIS We know books

Dar dincolo de acest punct inevitabil, intervine întâlnirea cu Hristos și cu aproapele. Atunci ies la iveală rănile și se descoperă întunericul", spune cu atâta îndreptățire un monah înțelept, părintele Paulin de la Putna, citat pe *https://doxologia.ro.*

Iar Înaltpreasfințitul părinte Ciprian, arhiepiscopul Buzăului și Vrancei, vorbește despre pregătirea și rolul duhovnicului în viața credincioșilor: „Preotul nu se poate limita doar la săvârșirea propriu-zisă a lucrărilor sfinte, ci trebuie să se pregătească duhovnicește, pentru ca, atunci când se va confrunta cu o problemă delicată, pe care i-o va prezenta un credincios sau un om bolnav sufletește, în scaunul Spovedaniei, să fie capabil, prin rugăciune și priveghere, să-i ofere medicamentul potrivit. Duhovnicul primește, prin harul Preasfântului Duh, puterea de a fi el însuși medic sau doctor sufletesc al credincioșilor din comunitatea încredințată lui spre păstorire. Pentru aceasta, frățiile voastre, care ați primit, acum, puterea și dreptul canonic de a săvârși Taina Sfintei Spovedanii – mai ales că ne aflăm în perioada Postului Nașterii Domnului –, să fiți cu multă luare aminte și să dovediți seriozitate și responsabilitate, pentru că veți da seama înaintea Dreptului Judecător de modul în care v-ați îndeplinit menirea de părinți duhovnicești. Așadar, Sfânta Taină a Mărturisirii presupune o lucrare mult mai intensă, în ceea ce privește rugăciunea, privegherea, citirea și adâncirea cuvintelor Sfintei Scripturi și ale Sfinților Părinți". (*http://basilica.ro*)

Când, în ianuarie 2010, Preafericitul părinte Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, săvârșea slujba de hirotesie întru duhovnic a unor preoți nou hirotoniți din Arhiepiscopia Bucureștilor, la finalul slujbei săvârșite în paraclisul Reședinței Patriarhale, părintele patriarh a ținut un cuvânt de învățătură.

Întâistătătorul Bisericii noastre a arătat că această demnitate de duhovnic este mare și sfântă, presupune o răspundere, o responsabilitate deosebită și are ca scop creșterea duhovnicească a fiilor și fiicelor duhovnicești din parohie sau din mănăstire și a evidențiat, de asemenea, că

LIBRIS We know books

păcatul ne desparte de Dumnezeu, iar pocăința ne întoarece spre Dumnezeu și Sfânta Împărtășanie ne unește cu Dumnezeu-Fiul, care S-a făcut om din iubire pentru oameni și pentru mântuirea lor. „Când omul păcătuiește, rupe legătura cu Dumnezeu cel Unul sfânt, pentru că păcatul se opune sfinţeniei și atunci când noi păcătuim încălcăm voia lui Dumnezeu și încălcând voia lui Dumnezeu ne rupem din comuniunea de iubire cu Dumnezeu, prin neascultare, prin nesocotire a bunătăţii lui Dumnezeu și adesea prin uitare, prin neglijenţă, prin nebăgare de seamă. Cărţile de cult arată că Dumnezeu nu este indiferent faţă de păcat, chiar dacă este iertător al păcătoșilor care se pocăiesc", a spus patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Întâistătătorul Bisericii noastre a subliniat că ori de câte ori păcătuim cădem din comuniunea cu Dumnezeu, ne despărţim de Dumnezeu și sunt două feluri de cădere, căderea de la dreapta credinţă și căderea de la dreapta vieţuire. „Examinarea interioară a conștiinţei este necesară ca o conștientizare a stării noastre duhovnicești de cădere și în același timp ne punem nădejdea în iubirea lui Dumnezeu care ridică, care vindecă, care se bucură când un păcătos se întoarce la Dumnezeu", a spus Preafericitul patriarh Daniel.

Preafericirea Sa a mai evidenţiat că duhovnicul este un om care reprezintă iubirea lui Dumnezeu-Tatăl, fiindcă se bucură de orice credincios care vine la spovedanie, și a subliniat că toţi credincioșii „trebuie îndemnaţi, mai ales în timpul Postului Mare, să se spovedească și să se împărtășească mai des, dar și în celelalte posturi, și că, în același timp, duhovnicul prin harul dat lui reprezintă lumina lui Dumnezeu-Fiul care S-a arătat în Sfintele Evanghelii și toată lucrarea sfinţitoare și mântuitoare a Bisericii, lucrarea Duhului Sfânt – prin el chiar lucrează harul Duhului Sfânt, de aceea se numește duhovnic, părinte duhovnicesc, pentru că are iubirea lui Dumnezeu-Tatăl, înfierea în Dumnezeu-Fiul și lumina Duhului Sfânt care luminează pe tot omul ce vine în lume pentru a intra în împărăţia luminii neapuse, necreate, neinserate a lui Dumnezeu".

LIBRIS We know books

„Avem mărturii multe că rugăciunea duhovnicului este tot atât de importantă, dacă nu chiar mai importantă decât sfatul duhovnicului. Acum, cu o mulţime de cărţi tipărite, chiar mai multe decât poate asimila cititorul, există multe idei frumoase, dar avem puţini rugători. Mulţi cititori de cărţi teologice și puţini rugători. Răspunderea pentru fiii duhovnicești este mare și ea se măsoară și cu intensitatea pomenirii în toate rugăciunile noastre a celor pe care-i ascultăm la spovedanie și-i îndrumăm. Unii dintre părinţii duhovnicești, din smerenie și dintr-o profundă spiritualitate, nu doresc să fie duhovnici, și chiar dacă sunt, nu caută să fie vedete, să fie lăudaţi că sunt mari și vestiţi duhovnici. Tocmai pentru că realizează care este responsabilitatea de a fi duhovnic sau părinte duhovnicesc. Deci ei trimit întotdeauna la alţii pe care-i consideră mai buni decât ei înșiși și această smerită și înţeleaptă cugetare este foarte necesară astăzi, deoarece cine nu se roagă pentru penitenţii care vin la el rămâne un simplu învăţător, nu un părinte rugător", a subliniat patriarhul Bisericii Ortodoxe Române cu un alt prilej asemănător.

De asemenea, Preafericitul părinte patriarh Daniel a arătat că părinţii duhovnicești trebuie să evite faima de a fi foarte aspri sau să fie prea îngăduitori. „Pe cei dintâi, un teolog ortodox occidental i-a numit vampiri de suflete care depersonalizează pe penitent, iar pe ceilalţi îi putem numi oricând nepăsători, care își fac datoria în mod formal, nu în mod existenţial și pastoral cu adevărat. Trebuie avut o linie de mijloc, de înţelepciune, așa cum ne învaţă Sinodul al VI-lea Ecumenic din 692, care, într-unul din canoanele sale, spune că duhovnicul trebuie să fie ca un medic, să vindece și cu medicamente plăcute, și mai aspre, să evite două extreme, o rigurozitate prea mare și o îngăduinţă prea mare. El trebuie să caute un singur scop, nici să înfricoșeze, nici să încurajeze la păcat, și anume vindecarea celui căzut." (*http://ziarullumina.ro*)

Sfânta Spovedanie este una dintre cele șapte taine ale Bisericii Ortodoxe, cu o importanţă deosebit de mare pentru viaţa duhovnicească a creștinilor, datorită efectului pe care îl are asupra credinciosului, acela de a-i curăţi păcatele prin harul Sfântului Duh. Părinţii Bisericii

LIBRIS We know books

văd în spovedanie „un al doilea botez" sau, după cum zice Sfântul Ioan Scărarul, „pocăința este reînnoirea botezului, este curățirea conștiinței". Această expresie ne face să înțelegem mai bine sensul profund al tainei, pentru că spovedania nu înseamnă o ștergere formală a unor greșeli pe care omul le-a comis, ci își dorește o schimbare lăuntrică a omului. (...) Mărturisindu-se duhovnicului, credinciosul învață să redescopere dialogul cu Dumnezeu, învață să se reașeze în starea de fiu iubitor față de Tatăl său cel careresc și astfel să-și recâștige libertatea și celelalte puteri ale sufletului slăbite prin păcate. Astfel, el reîncepe cu spovedania să practice virtuțile, în primul rând credința, căci, mergând în fața duhovnicului, mărturisește că Dumnezeu este Dreptul Judecător, Creatorul a toate de sub ascultarea căruia a ieșit și de la care s-a îndepărtat. Apoi el vine la spovedanie cu nădejdea în bunătatea Domnului, care iartă păcatele oamenilor ce se căiesc pentru ele și, nu în ultimul rând, el pune în lucrare virtutea iubirii creștinești, pentru că merge înaintea scaunului de spovedanie din dorința de a redobândi comuniunea cu Dumnezeu, îi iartă pe cei care i-au greșit și care l-au nedreptățit și se reașază în postura de om duhovnicesc. În tot acest demers ascetic, rolul duhovnicului este deosebit de important, însă în timpurile mai noi tot mai mulți oameni se întreabă de ce este nevoie ca preotul să fie cel care le ascultă păcatele, de ce nu se pot spovedi direct lui Dumnezeu. Biserica mărturisește că, prin harul duhovniciei, preotul coboară în adâncurile tainice ale sufletului creștinului și se roagă lui Dumnezeu să curețe zgura păcatelor, povățuindu-l pe acesta pe treptele virtuților. (...)

În fața atâtor provocări ale lumii contemporane, părintele Staniloae arată ca „numai persoanele alese de Hristos într-un mod obiectiv verificabil, cum au fost aleși și Apostolii, pot avea și pot exercita puterea lui Hristos cu seriozitate și pot fi luați în serios de ceilalți în exercitarea ei, având atât cei aleși, cât și ceilalți în acest fapt garanția obiectivă ca ei au fost aleși de Hristos". (...) Părintele Stăniloae explică, atunci când vorbește despre pocăință, că ea este mijlocul cel mai potrivit pentru a scăpa

LIBRIS | We know books

de capcanele egoismului. Prin păcatele sale, omul nu face altceva decât să lucreze la slujirea propriei persoane, cu cât săvârșește mai multe păcate, cu atât își transformă propriul eu într-un idol. De asemenea, trebuie menționat că actul propriu-zis de iertare este făcut de Hristos prin preot. În rugăciunile citite la Taina Spovedaniei, duhovnicul spune: „Iar eu sunt numai un martor, ca să mărturisesc înaintea Lui toate câte-mi vei spune". Așadar, Hristos este Cel care iartă credinciosului în mod nevăzut păcatele (...). Pocăința devine expresia efortului omului pentru a se întâlni cu Dumnezeu și forma cea mai concretă a iubirii pe care omul o simte față de Dumnezeu. Astfel, pe lângă faptul că pocăința este o Taină a Bisericii, ea are și un al doilea sens și anume acela de a fi o stare permanentă de căință, ce trebuie să-l însoțească pe credincios în fiecare moment al vieții sale. (...)

Un alt aspect al spovedaniei, unde se vede rolul important al preotului, este îndrumarea pe care credinciosul o primește prin canon. Nimeni nu își poate da singur mijloacele de tămăduire, ci are nevoie de altcineva care să-l îndrume, acesta fiind preotul, ca trimis al lui Hristos. El recomandă calea care trebuie urmată de credincios, având întotdeauna în vedere voia lui Dumnezeu. Canonul nu trebuie înțeles ca o pedeapsă în sens juridic, ci trebuie văzut dintr-o perspectivă terapeutica, el fiind leacul pe care îl primește credinciosul, este modul în care fiecare suflet își începe vindecarea spirituală. Toate aceste elemente ale spovedaniei au fost așezate de Mântuitorul Hristos pentru tămăduirea duhovnicească a oamenilor. Întotdeauna, Taina Spovedaniei îl are în vedere pe Hristos și unirea cu El, care se realizează prin Taina Împărtășaniei, aceasta fiind prin excelență Taina Unității. Primindu-L pe Hristos prin Împărtășanie, știm că primim adevărata viață, care nu se întrerupe la mormânt, ci continuă în Împărăția Cerurilor. Tocmai de aceea, Biserica îndeamnă ca, înainte de a primi Sfânta Împărtășanie, credincioșii să-și pregătească sufletele prin spovedanie. (*www.crestinortodox.ro*)

LIBRIS | We know books

Chemarea duhovnicească și îngerescul chip al schivniciei: Daniil Sihastrul (începutul secolului al XV-lea – 1496), confesorul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare

„Cuviosul părintele nostru Daniil Sihastrul a fost unul din cei mai mari sfinţi pe care i-a odrăslit pământul Moldovei, un mare dascăl ai pustiei și povăţuitor al călugărilor." Acest sfânt al neamului nostru s-a născut într-o familie de oameni săraci de pe moșia Mănăstirii Sfântul Nicolae din Rădăuţi, la începutul secolului al XV-lea, primind din botez numele de Dumitru. „Fiind ales de Dumnezeu din sânul maicii sale pentru viaţa cea îngerească a pustnicilor, s-a dovedit din pruncie purtător de Hristos. Că niciodată nu lipsea de la biserică, nici nu se juca asemenea cu ceilalţi copii, nici nu căuta odihnă și mâncare; ci mereu se ruga, și întru toate asculta de părinţi", scrie *www.sfantuldaniilsihastrul.ro*. Când avea vârsta de zece ani, fiind dat să învețe carte în Mănăstirea Sfântul Nicolae din Rădăuţi, copilul Dumitru, „deși tânăr cu vârsta, s-a dovedit bătrân cu înţelegerea. Căci în puţină vreme a deprins Ceaslovul și Psaltirea pe de rost, precum și nevoinţa cea duhovnicească, adică rugăciunea cea de taină a inimii, postul, smerenia și păzirea minţii de gânduri rele. Pentru aceasta, cuvioșii călugări foarte mult îl iubeau și se foloseau de blândeţea și priceperea lui, căci era întotdeauna umbrit de darul Duhului Sfânt. După cinci ani de ucenicie, tânărul ostaș al lui Hristos s-a făcut călugăr în această mănăstire, primind numele marelui proroc și împărat David. Și era întru toate ascultător cuvioșilor părinţi, având ca dascăl și părinte duhovnicesc pe mult nevoitorul și purtătorul de Dumnezeu Sfântul Ierarh Leontie de Rădăuţi. Acest tânăr monah David era foarte râvnitor în nevoinţa vieţii

LIBRIS We know
călugărești. Cel mai mult iubea liniștea, postul și rugăciunea. Zilnic nu gusta nimic până la asfințitul soarelui, iar uneori postea desăvârșit câte trei și chiar cinci zile și se hrănea numai cu legume și ierburi. În ascultare, era tăcut, blând și tuturor supus, iar la biserică zăbovea ziua și noaptea ca o candelă mereu nestinsă. Încă și la chilie dormea puțin pe un mic scăunel, mereu veghind și cugetând la cele dumnezeiești. Iar dintre cărți, cel mai mult iubea Psaltirea, pe care o știa pe de rost și o repeta zilnic. Așa nevoindu-se câțiva ani de zile, Cuviosul David s-a făcut vas al Sfântului Duh, învrednicindu-se de darul preoției și al facerii de minuni. Mulți bolnavi, auzind de minunile ce se făceau prin rugăciunile lui, alergau la smeritul ieromonah David și se vindecau de suferințele lor. Alții veneau să-i ceară sfat, că era foarte înțelept în cuvânt și înaintevăzător, iar alții veneau să-și mărturisească păcatele, căci ajunsese cuviosul vestit duhovnic în părțile de nord ale Moldovei. Văzând ieromonahul David că este înconjurat de lume și nu mai are liniște de rugăciune, temându-se de duhul slavei deșarte, a luat binecuvântare de la episcopul de Rădăuți și s-a retras la Mănăstirea Sfântul Lavrentie (Laurențiu). Dar și acolo îl căutau credincioșii, precum și cei bolnavi de duhuri necurate. Cuviosul David însă ziua făcea ascultare și stătea între oameni, iar noaptea priveghea, se ruga și împletea coșuri de nuiele pentru obște. Așa își omora cuviosul ispitele tinereții și cugetul slavei deșarte".

Odată, l-a trimis egumenul cu oarecare ascultare în orașul Siret. Acolo, înconjurându-l credincioșii, a zăbovit Cuviosul o zi, neputând a se întoarce la timp în mănăstire. „Atunci, egumenul i-a dat canon să nu mai iasă o vreme din lavră. Deci, smerindu-se ieromonahul David, și-a împlinit cu bucurie canonul, dând slavă lui Dumnezeu pentru toate. Trecând câțiva ani și Cuviosul David sporind mult în nevoința duhovnicească, se simțea chemat de Duhul Sfânt la viața pustnicească. Sufletul său era rănit de dragostea lui Hristos și dorea să-L slăvească neîncetat cu îngerii și cu sihastrii din codrii Carpaților. Deci, primind binecuvântare de la egumenul Mănăstirii Sfântul Lavrentie, a îmbrăcat mai întâi marele

HBRIS We know books

și îngerescul chip al schivniciei, schimbându-și numele din David în Daniil. Apoi, tăinuindu-se de lume, cu puțin înainte de anul 1450, s-a retras singur în adâncul codrilor pe valea pârâului Secu din județul Neamț, unde mai târziu a luat ființă Mănăstirea Sihăstria. Aici s-a nevoit paisprezece ani în aspre osteneli călugărești. Dar, văzându-se înconjurat de lume, s-a retras în nordul Moldovei, aproape de sihăstria Putna. Călăuzit de Dumnezeu, Cuviosul Daniil și-a făcut aici mai întâi o colibă de lemn pe valea pârâului Viţeul. Apoi, aflând o stâncă mare în apropiere, și-a săpat cu dalta o mică chilioară în peretele stâncii, cât să poată încăpea. Alături, și-a săpat o alta încăpere, drept paraclis de rugăciune, cum se vede până astăzi. În această stâncă s-a nevoit Cuviosul Daniil în plăcere de Dumnezeu mai mult de douăzeci de ani."

La începutul secolului al XX-lea, folcloristul și istoricul Dimitrie Dan (1856-1927), membru al Academiei Române, a cules o legendă populară în care se vorbește de retragerea pustnicului Daniil în aceste locuri. Această legendă a fost publicată în revista Șezătoarea din Fălticeni. „S-a hotărât să se tragă până la sfârșitul vieții în fundul munților, într-un loc cu totul neumblat și pustiu și să se facă sihastru. Și așa și făcu. Se trase adică într-un codru necălcat de picior de om, care era între munții de la asfințit și cei de la miazănoapte de la mănăstirea Sfântului Laurențiu și într-o depărtare ca de un ceas și mai bine. Aici află Daniil un locșor ce-i venea la îndemână, fiindcă una: locul era pustiu; al doilea: lângă el curgea în vale un pârâu cu o lingură de apă, și al treilea: că aici codrul era plin de stânci uriașe. Și mai ales această de pe urmă însușire a locului se lovea cu dorința lui ca să se facă sihastru. El, adică, se hotărî să-și scobească într-o stâncă de aici o chilie, unde să se poată adăposti de greul iernii, de ploi și de fiarele cele răpitoare. Ani întregi petrecu bietul sihastru în genunchi cu dalta-n mână, cioplind necontenit și din greu în vârtoasa stâncă. După o muncă straşnic de grea, ostenitoare și îndelungată își văzu și el sfârșită chilia, cu ajutorul lui Dumnezeu, la care nădăjduia mereu. Această chilie se poate vedea și astăzi în Putna."

LIBRIS We know books

Nevoinţa Preacuviosului Daniil Sihastru în chilia de la Putna era deosebită. Ziua şi noaptea priveghea în neîncetată rugăciune şi cugetare la cele dumnezeieşti, postind până la asfinţitul soarelui şi dormind foarte puţin pe un mic scaun de lemn. „Din chilie nu ieşea deloc toată săptămâna. Mâncarea lui era formată din pesmeţi de pâine, rădăcini şi ierburi, iar lucrul mâinilor sale era împletirea coşurilor de nuiele. Duminica săvârşea Sfânta Liturghie şi se împărtăşea cu Trupul şi Sângele lui Hristos, apoi primea pe cei care veneau la el pentru vindecare de boli şi pentru cuvânt de folos. În posturi se înfrâna câte trei şi uneori cinci zile şi avea darul rugăciunii şi al lacrimilor. Pentru sfinţenia vieţii sale, pentru postul îndelungat şi pentru privegherile cele de toată noaptea cu rugăciuni şi cu lacrimi, Cuviosul Daniil Sihastrul a fost multă vreme ispitit de diavoli, căutând să-l alunge din pustie sau să-l arunce în păcatul cel cumplit al slavei deşarte. Dar el, cerând ajutorul lui Hristos şi cu puterea Sfintei Cruci, biruia toate cursele diavolului. Pentru aceea, în puţină vreme, s-a învrednicit de la Dumnezeu de darul lacrimilor, al mai înainte-vederii şi al vindecării de boli. Căci izgonea duhurile necurate din oameni numai cu cuvântul şi vindeca tot felul de bolnavi. Apoi cunoştea cugetele cele ascunse şi spunea multora tainele cele viitoare, căci era plin de darul Duhului Sfânt.“ (*www.sfantuldaniilsihastrul.ro*)

Despre Cuviosul Daniil Sihastrul, duhovnicul lui Ştefan cel Mare, părintele Dosoftei Şcheul, slujitor la Mitropolia Moldovei şi Bucovinei din Iaşi, spunea pentru Jurnalul.ro că era considerat sfânt încă din timpul vieţii: „Chiar numele său arată că el a sihăstrit într-un loc retras de lume, a fost călugăr, sfătuitor. Orice om care face voia lui Dumnezeu, care îşi ajută semenii, se implică şi dă sfaturi bune este un sfânt în viaţă, dar nu-l putem declara aşa atât timp cât trăieşte. Nimeni nu poate avea părerea despre el că este un sfânt, fiecare trebuie să se socoată că el este cel mai păcătos dintre oameni şi după aceea Dumnezeu este acela care lucrează şi dă darul. Fiecare om are sădit în sufletul lui un dar. Avem pilda talanţilor, unul are un talant, altul are cinci, şi după cât i-a dat Dumnezeu trebuie să lucreze. Sfântul Daniil a lucrat cel mai mult poate, s-a jertfit

LIBRIS We know books

în vremuri grele, el a făcut tot ce a putut pentru a-l ajuta pe domnitorul țării, Ștefan cel Mare. Turcii îi urmăreau pe pustnici, dar cu toate astea el a încercat să fie un bun creștin în primul rând, un bun sfătuitor, un bun slujitor al lui Dumnezeu, pentru că drept monah a trebuit să slujească Biserica lui Dumnezeu, apoi Mănăstirea Putna /supranumită ulterior *Ierusalimul neamului românesc*/, pe care a ctitorit-o prin faptul că l-a sfătuit pe domnitor s-o construiască. Și l-a îndemnat să ridice și Mănăstirea Voroneț, la care el însuși a pus rânduielile monahale care s-au păstrat foarte mulți ani, chiar sute. Abia în timpul comuniștilor a fost închisă pentru o perioadă, după care s-a redeschis. La Voroneț este pictat cu aureolă încă de când trăia, deci toți l-au considerat încă din viață un sfânt, și acest lucru spune multe. Faptul că Biserica i-a canonizat pe Cuviosul Daniil Sihastrul și pe ucenicul lui, Ștefan cel Mare, a însemnat un lucru mare pentru credincioși", a mai spus părintele Dosoftei. Credincioșii cunosc faptul că Sfântul Daniil Sihastrul este prăznuit la 18 decembrie. Moaștele sale se află la Mănăstirea Voroneț, dar degetul arătător de la mâna dreaptă se păstrează la Mănăstirea Putna, acolo unde odihnește și domnitorul Ștefan cel Mare, căruia i-a fost sfetnic. Se spune că domnitorul venea de multe ori să ceară sfătuire de la Cuviosul Daniil și că acesta l-a îndemnat pe domnitor să întemeieze Mănăstirea Putna (supranumită peste veacuri „Ierusalimul neamului românesc"), arătându-i și locul cel mai bun pentru ctitoria sa. Pentru a nu fi silit să primească tronul mitropolitan al Moldovei, Sfântul Daniil și-a părăsit chilia de lângă noua mănăstire Putna și s-a dus în alt loc singuratic, pe malul pârâului Voroneț, săpându-și altă chilie în piatră. În anul 1488, în apropierea acestui loc, Ștefan cel Mare poruncește întemeierea unei noi mănăstiri, Voroneț. Conform tradiției, cuviosul Daniil a devenit apoi primul egumen al noii mănăstiri. Nu se cunoaște data la care s-a stins Cuviosul Daniil, dar acesta a intrat direct în legendă... Strâns legată de viața lui Daniil Sihastrul este cea a Sfântului Dreptcredincios Voievod Ștefan cel Mare, care este prăznuit la 2 iulie. „Atletul creștinătății", așa cum l-a numit papa Sixt al VI-lea, a luptat pentru

LIBRIS We know books

apărarea dreptei credințe, menire pe care a considerat-o sfântă și pentru care și-ar fi dat oricând viața, așa cum arăta în scrisoarea pe care o adresa în 25 ianuarie 1475 tuturor principilor creștini ai Europei, după biruința dobândită împotriva turcilor, la Podu Înalt, lângă Vaslui. A fost cel mai de seamă domnitor al Moldovei, conducând țara între 14 aprilie 1457 și 2 iulie 1504. A avut o strălucită domnie de 47 de ani și a ridicat cam tot atâtea biserici și mănăstiri (cel puțin 44, conform surselor cronicărești și evaluărilor istoricilor). Voievodul de neam mușatin a fost canonizat pentru tăria credinței sale în Hristos, pentru mulțimea faptelor sale creștinești, pentru măreția actelor sale de vitejie, de apărător al Bisericii și al hotarelor patriei. Încă de tânăr, Ștefan cerea părerea Cuviosului Daniil Sihastrul, în care avea încredere și de la care primise învățătură, „sfătuire duhovnicească și frică de Dumnezeu".

În anul 1451, întâmplându-se grabnică moarte domnului țării, Bogdan Voievod, fiul său, Ștefan, cu greu a scăpat de primejdie. Dar, auzind de nevoința și minunile Sfântului Daniil Sihastrul și fiind în grea strâmtoare, a fost călăuzit de Duhul Sfânt la chilia lui. Aici, poposind câteva zile, și-a mărturisit cugetele înaintea Cuviosului și a primit de la el dezlegare de păcate și multe cuvinte de mângâiere. Apoi, liniștindu-i sufletul, marele sihastru l-a binecuvântat și s-a rugat pentru dânsul, apoi i-a prorocit că în curând va fi domn al Moldovei și l-a liberat cu pace.

În primăvara anului 1457, Ștefan cel Mare, ajungând pe scaunul Moldovei, s-a încredințat de împlinirea prorociei Sfântului Daniil Sihastrul și de darul lui Dumnezeu care era întru dânsul. Din anul acela, Cuviosul i-a fost marelui domn cel dintâi sfetnic, duhovnic și rugător către Dumnezeu. Adeseori, voievodul poposea la chilia lui și își mărturisea păcatele, apoi cerea cuvânt de folos și nimic nu făcea fără rugăciunea și binecuvântarea lui. Iar Cuviosul îl îmbărbăta și îl îndemna să apere țara și creștinătatea de mâinile păgânilor, încredințându-l că de va zidi după fiecare luptă câte o biserică spre lauda lui Hristos, în toate războaiele va birui. Astfel, ascultându-l, Ștefan cel Mare a apărat cu multă vitejie

LIBRIS We know books

Biserica lui Hristos și țara Moldovei după căderea Bizanțului, aproape o jumătate de secol.

Cronicile arată cum, din vreme în vreme, Ștefan pleca de la Suceava la Putna sau la alte ctitorii și rămânea acolo câtva timp, se ruga în taină sau participa la slujbe de zi și de noapte cu obștea sfântului locaș. Postea în timpul campaniilor și al bătăliilor, cerând curtenilor, sfetnicilor și ostașilor să facă la fel. La moartea sa, la 2 iulie 1504, domnitorul a fost înmormântat la Putna, mănăstirea pe care o zidise, atunci aprinzându-se o candelă care luminează și astăzi. Cronicarul consemna: *„L-au îngropat țara cu multă jale și plângere la mănăstire la Putna care era de dânsul zidită. Atâta jale era de plângeau toți, ca după un părinte al lor"*.

Ctitoriile ridicate de voievod erau apoi înzestrate cu pământuri și împodobite cu Sfinte Evanghelii și cărți, cu epitafuri și veșminte de brocarturi scumpe, cu cădelnițe și sfeșnice de aur. Dreptcredinciosul voievod a pus numeroasele victorii nu pe seama iscusinței minții sale ci, cu smerenie, pe seama voii și puterii lui Dumnezeu, care i-a stat mereu alături. Prin numărul mare de mănăstiri și biserici zidite, atât în Moldova, cât și în Muntenia, Transilvania și Muntele Athos, Sfântul Ștefan a fost nu numai apărător, ci și mărturisitor al credinței creștine. Sinodul Bisericii Ortodoxe Române l-a canonizat la 20 iunie 1992.

Istoricul Șerban Papacostea vede o dublă finalitate politică a realizărilor culturale ale Moldovei obținute în timpul domniei lui Ștefan. Pe de o parte, ca expresie a credinței voievodului, creațiile arhitectonice bisericești au avut ca scop simbolizarea protecției divine asupra persoanei și țării sale. Pe de altă parte, actele sale culturale au avut ca scop afirmarea unei tradiții, prin legarea faptelor sale de ale predecesorilor și transmiterea lor succesorilor săi.

Medievistul român consideră că încheierea păcii cu turcii în contextul pierderii Chiliei și Cetății Albe (1484) la circa trei decenii de la preluarea domniei, a instituit un mediu de securitate intern și extern prielnic unei dezvoltări arhitectonice religioase remarcabile. În această etapă a